

L'ël pordü

Bel canche i ponsâ indô n iade âi che ara ess fat, me damanâ na usc: “Pòi se pité ãiamò n dessert?” I tomâ fora de mi somiamënt: “Desert?” Cò, ara é jüda tl desert. “Savëise os che ara é âëgn tl desert?” “Va bun, i ùn na jüfa de furn da chersces mates, tlamades te nostes zones inãe amarenes, en pü’ anties, mo da chësta sajun plënes de vitamines, y spo sambëgn tartuf - scé - tartuf blanch. Ok, i orëis n dessert, mo i ne sëis nia bun da ãerne, chësc n’è degun problem, i ves dëidi iö, gonot mëssi daidé inant ëi a tó dezijiuns, savëise, i ëi é malsigüsc al dédaincö... al à finalmënter metü man la ëra feminila y matriarcala.”

Te chësc tremoroz de parores che i me ciarfâ ados sciöche na ciorda de na vaãia vedla do avëi mangé erba frada, me desãiurnî fora, daurî impuntassö de gragn edli desco mai denant te mia vita, chirî cun mi edli fit le müs o jì de chësta chelnera, i orô dî val’, mo la boãia romagnô ma daverta y öta. “Por i tliënã mascui che se stënta da chirî fora le dessert toli scemplamënter iö la dezijiun... i sun inãe chilò por chësc...”, i metô man da m’la temëi... “aladô che i fajëis la cîra âëgn orëise jüfa de furn incö, caós, os ëis la müsa da jüfa de furn!”

I ne capî plü nia, la chelnera s’ojô da na pert ia y variâ iaifora amesa le restorant, desco na prima-donna, o dit miù: sciöche na ãiavala zibicosa y vedla - chësc, dit te mi jargon de raisc agricola.

Desert - ãi sotissura por n desert o por le dessert. Tl Sahara ne s’intopass dessigü degügn da damanè sce an se stënta da tó dezijiuns de de te’ bagateles esistenziales ala fin. Sce i ô jüfa de furn o n tartuf ne sarà mine na chestiun tan significativa por speculé sön mi carater... M’imponsâi. Döt chilò!

I ciarfâ tosc da n ater chelner mia jüfa de furn te n tai cun röses foransom l’ur. I tolô la forchëta tla man dërta, la rodâ ia söla man ciampa, la passâ indô ca söla man dërta, intres ia y ca, i ãiarâ tratan al busiamënt di chelneri, y i ponsâ tan gonot che i â fat la blëita cun so dansö, n iade cun la cogora dërta, spo cun la cogora ciampa, ia y ca. I ê la porsona plü contënta. En dé, canche i arùn nosc pröm möt, podarài ãiarcé la saù da lat, che i desfajarà fora desco smalz y brama sön süa pel. Àra mo bele metü al monn so pröm möt? “Smalz o brama?” Damanâra âëgn, la chelnera, danü ëra dan me, sciöche n tarlì. I me spordô indô. “Ãi ëise damanè? Ah i ne sa nia, smalz o brama...” Y ëra desco na aguzadëssa de corti: “I savô bëgn che le problem ê indô chësc, i sa bëgn, os ëi n’ëis al dédaincö degun carater plü, i ëis pordü osc potenzial de autorité, i sëis ma plü fanã, iö dijess che n ater iade messëise me dî atira: ’Chiride ma os fora, o smalz o brama, söla jüfa de furn!’, dijede atira: ’Ãiarédeme tl müs, cò ãiari pa fora incö: feji na müsa plü da smalz o plü da brama?’ ... i à bëgn capì, i dijess che le miù se stess sura incö n goto de lat juté jö por le ãe, avisa n goto de lat, sciöche a n te’ pice möt söl dansö de süa uma, ok, va bun, i se condüji n cazü de brama!”

I romagnô ilò cun la forchëta te trames les mans, spordü, sprigoré, spaurì... i ne savô plü ãi dî. I messâ lascè da somié publicamënter, chësc ne portâ a nia, i atri tolô por me les dezijiuns, inãe sce al ê ma chères marginales de mia vita.

Ara ne dorâ nia dî che i ciarfâ sön mësâ na copa de brama, che tofâ dalunc dal parfum ducenin de val' aiutanta de ãiasadafüch, y nia da brama frësca, mo al ê anfat, la brama n'ëssi impò nia mangé - bunamënter arài bëgn mostrè na müsa da brama frada y nia na müsa da brama frësca.

Al ê ma bun che les mësés dlungia me ê bele tralasciades, zënza éssi veramënter podü ciarfè problems de identité y de sigurté en chësc domisdé de setëmber tla ostaria Al Bagn. Deperpo che i ponsâ te ãi restoramt che i ê stort pro por marnè, me gnôra indô tl ãe, sciöche na stiza, ilò che ara se destirâ fora iames y brac sot la docia do la pröma sauna deboriada, iö y ëra, cun so bel corp lize y fin sciöche sèda laurada sö tla Capadochia. Tan de jafa che ara ess adorè en chë sëra ê anfat, ara ne messâ nia mëte averda sce ara i ess fat mal a süa pel ãiamò tan püch atempada, ara soiâ pö fora döt le paz y le scich. I metô man da soié zënza orëi desco na statua che vëgn bagnada da n sprinzadù fin amesa le parch, i metô man da gotè dala frunt, da me scialdè, da gnì cöce, tan bel tla sauna, ma cun ëra... "Éco n goto d'ega frëida!" dijëra indô y me fajô saltè sö en pé, en chesc iade éssi orü damanè chë che comanâ ilò, le ghest, iö le ghest, o ëra, la chelnera importada te chësc eserzize cun n azënt slovach. Mai plü ne m'ëssi lascè tène sön mësâ n bocun o na boanda che i n'ess nia comanè. Mai plü: i me rodâ incër ëra ia desco n paom che fej la roda, i â la vëia da mostrè mi masculism teniade, döt, te mia statöra y te mi comportamënt. I ô pa odëi tan de carater che i à ãiamò - ponsâi. I me rodâ y i ne capî nia tan dî che i me rodâ. I me rodâ y i me rodâ y i me rodâ... Spo teniade me bajâ dui slefs, ai me desãiurnî, i daurî i edli, ne savon nia ãi ëra che ê tóch sön me. I ne me spordô nia plü, i ê al sigü. Finalmënter êi gnü coiü sö y menè d'urgënza ãina te chësc post, tla psichiatria. Chilò ne me damanâ degügn paziënâ y degöna infermiera sce i ess orü n dessert y sce i ess orü jüfa de furn o tartuf, o albü incö na müsa da brama o da lat... i ne gnô gnanca damanè da scinché afet, al me gnô scemlamënter tut!

Iaco Rigo, por le festival d'ert de setëmber ete dal Bagn a Al Plan